

Nr 10.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar, m. m.

Genom en den 25 januari 1952 dagtecknad proposition, nr 39, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar; och

2) lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder;

dels anhållit om riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till

3) kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan);

dels ock föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till

4) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

De framlagda förslagen äro av följande lydelse.

Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431)
om allmänna vägar.

Härigenom förordnas, att 14, 15, 32, 36, 40—44, 55, 61, 63 och 67 §§ lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

14 §.

Fråga om — — — Konungens prövning.

Ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor prövas enligt vad nedan sägs av länsstyrelsen eller av vägsynenämnd.

15 §.

Innan väg — — — eller servitutsrättshavare.

Beslut om fastställelse av arbetsplan vare förfallet, där ej inom *tre* år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen föreskriva förlängning av giltighetstiden, varje gång högst tre år.

32 §.

Å väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd *förekomma upplag, grind eller annan anordning*, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.

Utan hinder av vad nu sagts må ämnen, som erfordras för underhåll av

(Föreslagen lydelse.)

14 §.

Fråga om — — — Konungens prövning.

Ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor prövas enligt vad nedan sägs av länsstyrelsen, *väghållare*, vägsynenämnd eller *kommunalnämnd*.

15 §.

Innan väg — — — eller servitutsrättshavare.

Beslut om fastställelse av arbetsplan vare förfallet, där ej inom *fem* år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen föreskriva förlängning av giltighetstiden, varje gång högst tre år.

32 §.

Å väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd *vidtagas åtgärd*, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen, *eller förekomma grind, upplag eller annan anordning, som medför sådan olägenhet*.

(Gällande lydelse.)

väg, därå uppläggas. Å vägbana må dock sådant upplag förekomma allenast under pågående arbete med vägens underhåll. Upplag skall så anordnas, att därigenom, såvitt möjligt, olägenhet ej vållas samfärdseln och vägens avvattning ej försvåras.

Tillstånd till — — — av grinden.

Vad i — — — riksförsvarets behov.

36 §.

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest i trafiksäkerhetens intresse sådan åtgärd, äger vägsynenämnden, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, besluta, att erforderliga åtgärder må, på sätt i beslutet närmare angives, vidtagas av väghållaren på dennes egen bekostnad.

Uppkommer i anledning av beslut, varom nu är sagt, avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

(Föreslagen lydelse.)

Tillstånd till — — — av grinden.

Utän hinder av vad i första stycket sagts må å väg grävning eller liknande åtgärd företagas och upplag eller annan anordning förekomma, då så erfordras för arbete, som utföres av väghållaren, eller som avses i 40 §. Är i sådant fall erforderligt, att vägen avstänges eller annan väsentlig trafikinskränkning påbjudes, har väghållaren att hos vederbörande myndighet utverka beslut härom.

Vad i — — — riksförsvarets behov.

36 §.

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest i trafiksäkerhetens intresse sådan åtgärd, äger vägsynenämnden, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, besluta, att erforderliga åtgärder må, på sätt i beslutet närmare angives, vidtagas av väghållaren på dennes egen bekostnad. Uppkommer i anledning av beslutet avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

Föreligger behov att bortskaffa för underhåll av väg hinderlig anordning invid vägen, och kan ej överenskommelse träffas med anordningens

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

ägare, skall vad nyss sagts äga motsvarande tillämpning. Skada skall dock ersättas, även om den ej är avsevärd.

40 §.

Om framdragande av elektriska ledningar å eller utmed väg är särskilt stadgat.

40 §.

Ej må någon inom område för väg framdraga elektrisk ledning, ledning för vatten eller annan därmed jämförlig ledning utan väghållarens medgivande. Väghållaren skall pröva, huruvida arbetet må utföras, därest ej dylik prövning lagligen skall ske i annan ordning, samt meddela de föreskrifter beträffande arbetets bedrivande och rätten till upplag eller annan anordning, vilka utöver vad där om kan vara särskilt bestämt erfordras med hänsyn till samfärdseln och väghållningen. Vad nu stadgats gäller även arbete å redan framdragen ledning.

41 §.

Därest länsstyrelsen prövar det erforderligt, skall å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln. Varje arbetslag tilldelas viss vägsträcka.

41 §.

Därest länsstyrelsen prövar det erforderligt, skall å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln.

Länsstyrelsen tilldelar varje arbetslag viss vägsträcka och fastställer antalet medlemmar i arbetslaget. Ligger sådan vägsträcka inom två eller flera kommuner, bestämmer länsstyrelsen det antal personer, som inom varje kommun skall uttagas till arbetslaget.

För varje arbetslag skall finnas en

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

fogde jämte en ersättare, att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe.

42 §.

Arbetslag bildas genom att länsstyrelsen utser erforderligt antal personer, vilka ha hemvist eller stadigvarande arbete på lämpligt belägna fastigheter, som länsstyrelsen bestämmer.

Den, som — — — i arbetslag.

Vad nu sagts gäller dock ej

a) den som av ämbete eller allmän tjänst är hindrad att tjänstgöra i arbetslag;

b) den som i yrke eller anställning skulle lida synnerligt förfång, om han utkallas till tjänstgöring i arbetslag;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av länsstyrelsen.

För den — — — upphör tjänstgöringsskyldigheten.

43 §.

Ägare eller brukare av fastighet eller den, som är satt att företräda ägaren eller brukaren, skall på anmodan av länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar föreslå, vem eller vilka som böra uttagas för fastigheten. I första hand böra föreslås personer, vilka förklarar sig villiga att tjänstgöra i arbetslaget.

Länsstyrelsen uttager i första hand dem, som åtagit sig tjänstgöringsskyldighet och som prövas därtill lämpliga.

42 §.

Till medlemmar i arbetslag utser kommunalnämnden fastställt antal personer, vilka hava hemvist eller stadigvarande arbete på lämpligt belägna fastigheter, som kommunalnämnden bestämmer.

Den, som — — — i arbetslag.

Vad nu sagts gäller dock ej

a) den som av ämbete eller allmän tjänst är hindrad att tjänstgöra i arbetslag;

b) den som i yrke eller anställning skulle lida synnerligt förfång, om han utkallas till tjänstgöring i arbetslag;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kommunalnämnden.

För den — — — upphör tjänstgöringsskyldigheten.

43 §.

Ägare eller brukare av fastighet eller den, som är satt att företräda ägaren eller brukaren, skall på anmodan av kommunalnämnden eller den kommunalnämnden förordnar föreslå, vem eller vilka som böra uttagas för fastigheten. I första hand böra föreslås personer, vilka förklarar sig villiga att tjänstgöra i arbetslaget.

Kommunalnämnden uttager i första hand dem, som åtagit sig tjänstgöringsskyldighet och som prövas därtill lämpliga.

Varje till arbetslag uttagen person skall av kommunalnämnden genom rekommenderat brev underrättas om uttagningen. Meddelande om uttagning.

(Gällande lydelse.)

44 §.

Länsstyrelsen förordnar tills vidare för fem år i sänder fogde för arbetslaget.

Fogde som tjänstgjort fem år är ej skyldig att mottaga nytt förordnande.

Fogden vare pliktig att på anmaning av vägförvaltningen kalla arbetslagets medlemmar till tjänstgöring,

att under vägförvaltningens överinseende övervaka och leda fullgörandet av de arbetsuppgifter, arbetslaget fått sig förelagda, samt

att tillse att erforderliga åtgärder vidtagas för utseende av ersättare till den, som avgått ur arbetslaget.

Instruktion för — — — av länsstyrelsen.

55 §.

Ordförande och en ledamot i vägsynenämnden jämte suppleant för envar av dem förordnas av länsstyrelsen för fyra år, räknat från utgången av det år, då förordnandet meddelades. En ledamot jämte suppleant för honom utses för samma tid, inom vägnämndsområde av vägnämnden samt i stad eller stadsliknande samhälle av den myndighet, som utövar dess beslutanderätt. De två ledamöterna och suppleanterna för dem skola vara mantalsskrivna och boende inom vägsynenämndens område.

(Föreslagen lydelse.)

44 §.

gen skall samtidigt tillställas vägförvaltningen, fogden för arbetslaget och ersättaren för denne.

Länsstyrelsen förordnar tills vidare för fem år i sänder fogde för arbetslaget och ersättare för denne. Beslut härom skall delgivas vederbörande kommunalnämnd.

Har fogde eller ersättare tjänstgjort fem år, är han ej skyldig att mottaga nytt förordnande.

Fogden vare pliktig att på anmaning av vägförvaltningen kalla arbetslagets medlemmar till tjänstgöring,

att under vägförvaltningens överinseende övervaka och leda fullgörandet av de arbetsuppgifter, arbetslaget fått sig förelagda,

att hos kommunalnämnden föreslå efterträdare till den som avgått ur arbetslaget, samt

att, då han är hindrad tjänstgöra, skyndsamt underrätta sin ersättare därom.

Instruktion för — — — av länsstyrelsen.

55 §.

Ordförande och en ledamot i vägsynenämnden jämte suppleant för envar av dem förordnas av länsstyrelsen. En ledamot jämte suppleant för honom väljes, inom vägnämndsområde av vägnämnden samt i stad eller stadsliknande samhälle av den myndighet, som utövar dess beslutanderätt. De två ledamöterna och suppleanterna för dem skola vara mantalsskrivna och boende inom vägsynenämndens område.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Avgår ordförande — — — den avgångne.

61 §.

Bryter någon — — — föreskrift däri;
 eller underlåter — — — 39 § tredje stycket;
 eller eftersätter — — — honom åligger;
 eller underlåter — — — sitt ställe,
 straffes med — — — trehundra kronor.

63 §.

Uppföres byggnad i strid mot förbud, som meddelats i eller med stöd av 33 eller 34 §, äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad sålunda olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

Varder förbud — — — om rättelse.

67 §.

Den som ej åtnöjes med vägsynenämndens beslut i fråga, som omförmäles i denna lag, äger att över be-

Avgår ordförande — — — den avgångne.

61 §.

Bryter någon — — — föreskrift däri;
 eller underlåter — — — 39 § tredje stycket;
 eller eftersätter — — — honom åligger;
 eller underlåter — — — sitt ställe;
 eller förvägrar arbetsgivare eller arbetsledare anställd nödig ledighet för tjänstgöring i arbetslag, oaktat ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas,
 straffes med — — — trehundra kronor.

63 §.

Uppföres byggnad eller utföres ledningsarbete i strid mot förbud eller annan föreskrift, som meddelats i eller med stöd av 33, 34 eller 40 §, äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad sålunda olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

Varder förbud — — — om rättelse.

67 §.

Den som ej åtnöjes med vägsynenämndens eller kommunalnämndens beslut i fråga, som omförmäles i denna

(Gällande lydelse.)

slutet anföra besvär hos länsstyrelsen senast å femtonde dagen från det han erhöll del av beslutet.

(Föreslagen lydelse.)

lag, äger att över beslutet anföra besvär hos länsstyrelsen. *Besvärerna skola vara inkomna, beträffande beslut av vägsynenämnden senast å femtonde dagen och i fråga om beslut av kommunalnämnden inom en månad från det klaganden erhöll del av beslutet.*

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

Av länsstyrelse jämlikt äldre lag meddelat beslut i fråga om arbetslag skall gälla utan hinder av denna lags ikraftträdande. Länsstyrelse skall i god tid före den 1 januari 1953 tillställa vederbörande kommunalnämnd erforderliga uppgifter om förefintliga arbetslag.

Förordnande eller val av ordförande, ledamot eller suppleant i vägsynenämnd för tiden till och med den 31 december 1955 skall fortfarande gälla till och med den 29 februari 1956. För tiden därefter skall förordnande eller val ske enligt den nya lagen.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder.

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 30 juni 1943 om vägnämnder och länsvägnämnder skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

19 §.

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse

(Föreslagen lydelse.)

19 §.

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse

(Gällande lydelse.)

av statsmedel med aderton kronor för sammanträdesdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

Ordföranden och — — — beräknas traktamentsersättning.

Räkning å — — — av ordföranden.

(Föreslagen lydelse.)

av statsmedel med aderton kronor för sammanträdesdag eller annan förrättningsdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

Ordföranden och — — — beräknas traktamentsersättning.

Räkning å — — — av ordföranden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

Förslag

till

**Kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437)
angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan).**

Härigenom förordnas, att 5, 8, 10—14 och 20 §§ stadgan den 30 juni 1943 angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

5 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningen avslås,

(Föreslagen lydelse.)

5 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningen avslås,

¹ Senaste lydelse av 20 § se SFS 1947: 332.

(Gällande lydelse.)

där ej annat föränledes av vad i andra stycket sägs. Eljest skall frågan, om företaget bör komma till stånd, prövas vid uppgörande av flerårsplan för arbeten av det slag, vartill företaget hör, eller vid upprättande av sådant förslag, som i 14 § avses. För sådant fall skall länsstyrelsen, där fråga är om annan väg än huvudväg, pröva, huruvida företaget är av den angelägenhetsgrad, att arbetsplan beträffande detsamma bör omedelbart upprättas. Avser ansökningen huvudväg, hänskjutes frågan om *företagets upptagande i flerårsplan och om upprättande av arbetsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.*

Där synnerliga — — — närmaste åren.

8 §.

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas

a) *en femårsplan för nyanläggning av samt omlägnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar;*

b) *en fyraårsplan för omlägnings- och förbättringsarbeten på bygdevägar och ödebygdsvägar;*

c) *en fyraårsplan för nyanläggning av bygdevägar; samt*

d) *en fyraårsplan för nyanläggning av ödebygdsvägar.*

Fyraårsplanerna skola förnyas vart annat år.

(Föreslagen lydelse.)

där ej annat föränledes av vad i andra stycket sägs. Eljest skall frågan, om företaget bör komma till stånd, prövas vid uppgörande av flerårsplan för arbeten av det slag, vartill företaget hör, eller vid upprättande av sådant förslag, som i 14 § avses. För sådant fall skall länsstyrelsen, där fråga är om annan väg än huvudväg, pröva, huruvida företaget är av den angelägenhetsgrad, att arbetsplan beträffande detsamma bör omedelbart upprättas. Avser ansökningen huvudväg, hänskjutes frågan om upprättande av arbetsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Där synnerliga — — — närmaste åren.

8 §.

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas *flerårsplaner för*

a) *byggande av huvudvägar;*

b) *ombyggnad av bygdevägar och ödebygdsvägar;*

c) *nyanläggning av bygdevägar;*

d) *nyanläggning av ödebygdsvägar;*

e) *byggande av broar; samt*

f) *vägbeläggningar.*

Flerårsplan skall avse fem år och förnyas vart tredje år. Påkallas av särskilda förhållanden annan tid för förnyandet, beslutar Konungen här om.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

10 §.

Femårsplan för huvudvägar utarbetas särskilt för varje län av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Over planen skola yttranden inhämtas från vägnämnderna, länsvägnämnden och länsstyrelsen. Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därefter vidtagit de jämkningar i förslaget, som må påkallas av yttrandena, överlämnas detta jämte yttrandena till Konungen för prövning och fastställelse.

11 §.

Fyraårsplan upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de vägföretag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Over planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Sedan länsstyrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, insändes denna jämte yttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

Finner styrelsen planen böra godtagas, skall densamma av styrelsen fastställas. Anses åter jämkningar i planen erforderliga, hänskjutes frågan till Konungens prövning.

12 §.

Fastställd flerårsplan — — — i länskungörelserna.

13 §.

Fastställd flerårsplan — — — vägarbetenas bedrivande.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande

10 §.

Flerårsplan upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de företag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Over planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Sedan länsstyrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, insändes denna jämte yttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

11 §.

Fastställd flerårsplan — — — i länskungörelserna.

12 §.

Fastställd flerårsplan — — — vägarbetenas bedrivande.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande

(Gällande lydelse.)

eller eljest mera väsentlig avvikelse från flerårsplan, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter länsvägnämndens och länsstyrelsens hörande, förordna härom, *såvitt avser plan som fastställts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*. I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Konungens prövning. *Är fråga om avvikelse från flerårsplan, som fastställts av Konungen, beslutar Konungen härom.*

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut om avvikelse från flerårsplan skall genom styrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden och vederbörande vägnämnder, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

14 §.

Med ledning av förslag, som uppgjorts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande, bestämmer Konungen eller, där Konungen så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna *bro- och beläggningsarbeten*, som skola utföras med beviljade anslag.

20 §.

Länsstyrelsen bestämmer — — — vägnämndens ordförande.

Myndighet vars — — — motsvarande tillämpning.

(Föreslagen lydelse.)

eller eljest mera väsentlig avvikelse från flerårsplan, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter länsvägnämndens och länsstyrelsens hörande, förordna härom. I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till **Konungens prövning**.

13 §.

Beslut enligt 12 § andra stycket om avvikelse från flerårsplan skall genom *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens* försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden och vederbörande vägnämnder, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

14 §.

Med ledning av förslag, som uppgjorts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande, bestämmer Konungen eller, där Konungen så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna *företag*, som skola utföras med beviljade anslag.

20 §.

Länsstyrelsen bestämmer — — — vägnämndens ordförande.

Myndighet vars — — — motsvarande tillämpning.

Kan företaget antagas bliva av betydelse för närliggande stads eller an-

nat samhälles kommunikationsförhållanden, skall även staden eller samhället underrättas om arbetsplanen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1953.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 67 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

10 KAP.

67 §.

Sedan erforderliga — — — angående företaget.

Utlåtandet skall — — — dylik avgift.

Skola två — — — därom gjord.

Innehåller utlåtandet föreskrift om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg, skall, där arbetets utförande åligger annan än vägens ägare, tillika meddelas bestämmelse, att, innan sådant arbete påbörjas, *vederbörande vägingenjör skall underrättas om tiden därför.* Vad nu sagts om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg skall äga motsvarande tillämpning i fråga om åtgärd till skydd för sådan väg.

Sedan erforderliga — — — angående företaget.

Utlåtandet skall — — — dylik avgift.

Skola två — — — därom gjord.

Innehåller utlåtandet föreskrift om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg, skall, där arbetets utförande åligger annan än vägens ägare, tillika meddelas bestämmelse, att, innan sådant arbete påbörjas, *medgivande, som avses i 40 § lagen om allmänna vägar, skall inhämtas.* Vad nu sagts om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg skall äga motsvarande tillämpning i fråga om åtgärd till skydd för sådan väg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

¹ Senaste lydelse av fjärde stycket se SFS 1939: 146.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Den 14 februari 1947 tillkallade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, särskilda sakkunniga att biträda med utredning rörande möjligheterna av en decentraliserad handläggning av vissa ärenden inom väg- och vattenbyggnadsverket. De sakkunniga — vilka antagit benämningen 1947 års utredning rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket — avgåvo den 6 mars 1950 betänkande i ämnet (SOU 1950: 17). Betänkandet innehåller bl. a. förslag om ändring i vissa delar av lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar (i fortsättningen benämnd väglagen) och av stadgan samma dag (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan) samt om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen. Vissa av förslagen ha upptagits i förevarande proposition (se nedan under punkterna 1 och 2).

Riksdagen anhöll i skrivelse den 25 juni 1948, nr 348, om ändring av 55 § väglagen (se nedan under punkt 5).

Dessutom gjordes hos Kungl. Maj:t framställningar den 6 februari 1945 av länsstyrelsen i Örebro län om ändring av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder (se nedan under punkt 6) samt den 15 april 1946 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om viss ändring i väglagen (se nedan under punkterna 3 och 4).

Över betänkandet ha yttranden inhämtats av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Över framställningen av länsstyrelsen i Örebro län har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utlåtit sig. Yttrande över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning har avgivits av vägmarkersättnings-sakkunniga.

Som framgår av propositionen har lagrådets utlåtande inhämtats över förslagen till lag angående ändring i väglagen samt lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen. Vad lagrådet anført har på flera punkter lett till omarbetning av de till lagrådet remitterade förslagen.

Utskottet torde här nedan i sex avsnitt få lämna en översiktlig redogörelse för de särskilda författningsändringar som efter föredragning av *statsrådet Hjalmar Nilson* föreslagits i propositionen. I den mån ändringarna icke överensstämmer med lagrådets nyss berörda utlåtande skall redogörelsen även beröra motiven för propositionens lagförslag.

1. Flerårsplaners omfattning och giltighetstid m. m. (8 och 14 §§ vägstadgan).

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola enligt 8 § vägstadgan för varje län i mån av behov upprättas och fastställas flerårsplaner. Sålunda finnas f. n. fem-

årsplaner för nyanläggning av samt omlägnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar. Vidare finnas fyraårsplaner dels för omlägnings- och förbättringsarbeten på bygdevägar och ödebygdevägar, dels för nyanläggning av bygdevägar och dels för nyanläggning av ödebygdevägar. Fyraårsplaner skola förnyas vartannat år. För var och en av dessa olika grupper av flerårsplaner beviljas årligen särskilt anslag.

Enligt 14 § vägstadgan bestämmer Kungl. Maj:t eller, där Kungl. Maj:t så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna bro- och belägningsarbeten, vilka skola utföras med de särskilda anslag, som beviljas för sådana arbeten. Till ledning härför uppgöras förslag av styrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande.

I propositionen föreslås, att flerårsplaner upprättas icke blott, såsom nu, för vägar utan även för byggande av broar och för vägbeläggningar. I förslaget 8 § ha i samband härmed samtliga flerårsplaner givits benämningar, som överensstämmer med anslagens benämningar. En följd av förslaget är att de i 14 § upptagna bestämmelserna om bro- och belägningsarbeten skola utgå. 14 § föreslås skola allmänt avse företag, som ej upptagits i flerårsplan.

Alla flerårsplaner skola enligt förslaget avse fem år och förnyas vart tredje år. Påkallas av särskilda förhållanden annan tid för förnyandet av flerårsplan, skall Kungl. Maj:t äga besluta härom.

2. Decentraliseringsåtgärder.

a) Upprättande och fastställande av flerårsplaner (5 och 10—13 §§ vägstadgan).

Enligt förslaget skall länsstyrelsen upprätta samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställa samtliga flerårsplaner, sålunda även huvudvägsplaner, vilka enligt gällande bestämmelser upprättas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt fastställas av Kungl. Maj:t.

b) Tillstånd till ledningsarbete i väg (14, 32, 40 och 63 §§ väglagen samt 10: 67 vattenlagen).

Enligt 32 § första stycket väglagen i dess nuvarande lydelse må ej å väg utan länsstyrelsens tillstånd förekomma upplag, grind eller annan anordning, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.

40 § väglagen hänvisar till vad om framdragande av elektriska ledningar å eller utmed väg är särskilt stadgat. Härmed avses bl. a. stadgan den 5 maj 1939 (nr 200) om elektriska starkströmsanläggningar och kungörelsen den 14 januari 1944 (nr 5) med vissa bestämmelser rörande telegraf-, telefon- och andra svagströmsledning.

I övrigt saknar väglagen bestämmelser om ledningsarbete i väg. Däremot finnas i vattenlagen vissa stadganden om framdragande inom vägområde av ledningar för vatten (se bl. a. 7 kap. 7 § och 8 kap. 5 § vattenlagen).

Ansökningar om tillstånd till ledningsarbete i väg brukas upptagas av länsstyrelse och därvid anses vara att hänföra under 32 §. I länsstyrelsens beslut brukas intagas tekniska anvisningar för arbetets utförande, föreskrifter med hänsyn till samfärdseln samt bestämmelser om ledningsägarens ekonomiska förpliktelser gentemot väghållaren.

Vissa länsstyrelser ha uttalat önskemål om att länsstyrelserna skulle befrias från bestyret med ärenden, som här avses, och att vägförvaltningarna i stället skulle bli beslutande. Även vägförvaltningar ha framfört sådana önskemål.

1947 års sakkunniga ha framhållit, att ledningsarbeten i väg vore jämförbara med vissa väghållningsarbeten, t. ex. arbeten med utförande av vägtrummor. Sälunda erfordrades för ledningsarbeten i de flesta fall grävning i vägen samt anordnande av upplag och vidtagande av andra åtgärder, som kunde vara till olägenhet för samfärdseln. I fråga om väghållningsarbete vore det — oaktat väglagen saknade uttryckliga bestämmelser om rätt för väghållaren att för väghållningen göra t. ex. ingrepp i vägen — enligt stadgad praxis väghållaren (ej länsstyrelsen), som beslutade, huru arbetet skulle bedrivas samt upplag och dylikt anordnas. Detsamma syntes gälla, om väghållaren skulle bygga ledning för vatten genom vägen. Enligt de sakkunnigas mening borde det nyss angivna förfarandet med fördel kunna tillämpas jämväl då fråga vore om ledningsarbete, som skulle utföras av annan än väghållaren. Väghållaren hade ju till huvuduppgift att tillse, att vägarna vore i det skick, som fordrades för samfärdseln, och han finge därför anses representera just den sakkunskap och det omdöme, som förutsattes för här avsedda ärenden. Dessa borde fördenskull överflyttas från länsstyrelsen till väghållaren (vägförvaltningen resp. motsvarande kommunala myndighet).

I *propositionen* ha i huvudsaklig överensstämmelse härmed föreslagits ändringar i 14, 32, 40 och 63 §§ väglagen samt 10 kap. 67 § vattenlagen.

Lagrådet har beträffande den föreslagna lydelsen av 40 § yttrat bl. a.:

»I sista punkten av nu ifrågavarande paragraf föreskrives, att vad däri är stadgat gäller jämväl beträffande arbete å redan framdragen ledning. Enligt bestämmelsens ordalydelse skulle medgivande från väghållaren alltid behöva inhämtas, hur obetydligt arbetet än vore och även om stor skyndsamhet vore av nöden, t. ex. beträffande reparation av skadad telefon- eller telegrafledning. Detta synes ofta kunna medföra onödig omgång och understundom knappast vara praktiskt genomförbart. Med hänsyn härtill bör enligt lagrådets mening bestämmelsen inskränkas till att avse allenast fall då arbetet kan antagas medföra olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.»

Föredragande statsrådet har i denna del anfört:

»I de allra flesta fall kan arbete på väg antagas medföra olägenheter för samfärdseln eller väghållningen. Ledningsägaren kan ej alltid anses äga tillräckliga förutsättningar att tillförlitligt bedöma frågan, om olägenhet kan förväntas eller ej. Med hänsyn till den allmänna samfärdselns krav före-

faller det därför ej fullt tillfredsställande att åt honom överlämna avgörandet av denna fråga, när det gäller arbete på redan framdragen ledning. Även här torde sålunda prövningen böra tillkomma väghållaren.

Uppenbarligen får reparation av skada, som kräver omedelbara åtgärder, icke fördröjas på grund av att väghållarens tillstånd måste inhämtas. Emellertid torde det knappast finnas någon risk för nämnvärt dröjsmål av denna anledning. — — —

På grund av vad nu sagts synes väghållarens medgivande utan undantag böra inhämtas, även då det är fråga om arbete å redan framdragen ledning.»

c) Uttagande av medlemmar i arbetslag för vinterväghållning (14, 41—44, 61 och 67 §§ väglagen samt övergångsbestämmelserna till förslaget om ändring i väglagen).

Enligt 41 § i dess nuvarande lydelse skall — därest länsstyrelsen prövar det erforderligt — å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln. Varje arbetslag skall tilldelas viss vägsträcka.

Till 41 § anknyta detaljbestämmelser i bl. a. 42—44 §§.

I propositionen föreslås, att arbetet med att uttaga de personer, som skola ingå i arbetslag, skall överflyttas från länsstyrelsen till kommunalnämnden. Vissa detaljändringar, som delvis betingas av överflyttningen, föreslås även.

3. Giltighetstiden för beslut om fastställelse av arbetsplan (15 § väglagen).

Enligt andra stycket 15 § väglagen är beslut om fastställelse av arbetsplan förfallet, där ej inom tre år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats.

Den nämnda tiden av tre år föreslås nu förlängd till fem år.

Lagrådet yttrar härom bl. a.:

»Lagrådet vill i detta sammanhang framhålla betydelsen av att jämlikt 34 § ett beslut om fastställelse av arbetsplan, så länge det är gällande, för med sig förbud mot uppförande av byggnad utmed den fastställda vägen. Med hänsyn till denna betydelsefulla inskränkning i jordägarens dispositionsrätt över marken och särskilt i betraktande av att någon ersättning ej utgår för den skada, som därav må följa, kan lagrådet icke underlåta att giva uttryck åt betänksamhet i anledning av förslaget om fem års giltighetstid. Visserligen förhåller det sig redan enligt gällande lag så, att giltighetstiden i särskilt fall kan förlängas genom beslut av Konungen, men villkoret härför är, att synnerliga skäl föreligga. Lagen utgår alltså från att beslut om förlängning skall förekomma endast i undantagsfall. En praxis, enligt vilken förlängning i regel medgives, synes icke stå i god överensstämmelse med lagen.»

Föredragande statsrådet har med anledning av lagrådets yttrande anfört följande:

»För väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde en utsträckning av fastställelsebeslutets giltighetstid till fem år innefatta ej obetydliga fördelar. Till en del bestå dessa i att det skulle bli påtagligt lättare att hålla investeringsplan. Jag vill här hänvisa till vad styrelsen anfört.

Härtill kommer en annan omständighet. För genomförandet av en flerårsplan är det av vikt, att fastställda arbetsplaner finnas åtminstone för de arbeten, som avses skola påbörjas under de första av flerårsplanen omfattade åren. Emellertid har man vid fastställandet av arbetsplan att räkna med att fastställelsebeslutet kan överklagas. Anföras besvär, kan prövningen av dessa taga avsevärd tid i anspråk på grund av de omfattande utredningar, vilka stundom erfordras. Bifallas besvären, så att det ifrågavarande företaget bortfaller ur flerårsplanen, kan det bli svårt att få fram arbetsplan till annat företag i det bortfallnas ställe. Härigenom kan flerårsplanens kontinuerliga genomförande äventyras. Det föreligger därför ett intresse av att fastställelsebeslutet meddelas så tidigt, att även i fall av besvär lagakraftvunnet fastställelsebeslut kan beräknas föreligga, då företaget enligt flerårsplanen skall börja verkställas. Detta intresse tillgodoses genom en ökning av giltighetstiden för sådant beslut.

Även den praktiska erfarenheten synes visa, att det för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreligger ett påtagligt behov av längre giltighetstid än tre år. Förlängning jämlikt 15 § andra stycket sista punkten har nämligen befunnits nödvändig i en omfattning, som knappast torde ha förutsetts vid stadgandets tillkomst.

Vad åter angår de av lagrådet befarade menliga verkningarna för jordägaren synes följande böra beaktas. En arbetsplan, som fastställts enligt nu gällande väglag, kommer normalt också till utförande. Jordägaren torde därför redan i och med fastställelsen inställa sig på att han för framtiden är avskuren från möjligheten att bygga utmed vägen, oavsett om i lagen tiden för fastställelsebeslutets giltighet utsättes till tre år eller längre tid. Förlängning av giltighetstiden förefaller därför i realiteten knappast behöva medföra men av någon betydelse för jordägaren.

På grund härav och då en giltighetstid av fem år synes i och för sig skälig, torde den i det remitterade förslaget upptagna ändringen böra genomföras.»

4. Anordning, som hindrar vägunderhåll (14 och 36 §§ väglagen).

Det kan stundom för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande, för hindrande av snösamling å väg eller eljest i trafiksäkerhetens intresse erfordras, att träd eller buske borthugges eller träd kvistas. Om så är fallet och överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, äger — enligt gällande lydelse av 36 § väglagen — vägsynenämnden besluta, att väghållaren må på

egen bekostnad vidtaga erforderliga åtgärder på sätt i beslutet närmare angives. Vidare stadgas, att om sådant beslut föranleder avsevärd skada, väghållaren skall gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

I propositionen föreslås, att till 36 § skall läggas ett nytt stycke. Enligt detta skola nu gällande bestämmelser i 36 § äga tillämpning även för det fall att behov föreligger att bortskaffa sådan anordning invid väg, som hindrar underhållet av vägen. Skada skall dock enligt förslaget ersättas, även om den ej är avsevärd.

5. Tidpunkten för utseende av vägsynenämnd (55 § väglagen samt övergångsbestämmelserna till förslaget om ändring i väglagen).

I propositionen föreslås — med anledning av ett riksdagens beslut år 1948 — en sådan ändring av 55 § väglagen, att ordförande, ledamöter och suppleanter i vägsynenämnd skola utses under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år räknat från och med den 1 mars det år, förordnandet eller valet skett. Förordnande eller val för tiden till och med den 31 december 1955 skall fortfarande gälla till och med den 29 februari 1956. För tiden därefter skall förordnande eller val ske enligt den nya lagen.

6. Dagarvoden för ledamot av vägnämnd eller länsvägnämnd (19 § vägnämndslagen).

Den rätt för vägnämnds- eller länsvägnämndsledamot till dagarvode, varom stadgas i 19 och 24 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder, skall enligt propositionen gälla även för annan förrättningsdag än sammanträdesdag. En jämkning av 19 § föreslås därför.

Ändringarna i väglagen och vägstadgan samt ändringen av 10 kap. 67 § vattenlagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1953. Ändringen av 19 § vägnämndslagen skall enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1952.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de föreslagna författningsändringarna.

Utskottet hemställer därför,

A. att riksdagen måtte antaga de genom propositionen framlagda lagförslagen; samt

B. att riksdagen måtte till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke funnit skäl till erinran mot det i propositionen intagna kungörelseförslaget.

Stockholm den 4 mars 1952.

På tredje lagutskottets vägnar:

AKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Eriksson, Nils A. Larsson*, Eskilsson, Lindahl*, Ivar Nilzon och Grym*;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Stjärne*, Ericsson i Sörsjön, Åhman, Jansson i Aspeboda, Jansson i Hällefors, Larsson i Karlstad och Andersson i Ryggestad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.